

- основания, тенденции развития, опыт социально-политического моделирования. Белорусская политология: многообразие в единстве : материалы VIII междунар. науч.-практ. конф., Гродно, 17–18 мая 2018 г. : в 2 ч. / Ин-т филос. Нац. акад. наук Беларуси, ГрГУ им. Я. Купалы ; редкол.: А. А. Лазаревич (гл.ред.), В. Н. Ватыль (гл. ред.) [и др.]. – Гродно, 2018. – Ч. 1. – С. 195–198.
5. Киселева, В. «Бюджет участия» в Харькове: шанс для громады или имитация самоуправления? [Электронный ресурс] В. Киселева, А. Авксентьев // Аналитический центр «Обсерватория демократии». – Режим доступа: <http://od.org.ua>. – Дата доступа: 06.11.2020.
6. Кобаса, М. В. Участие граждан в процессе принятия решений на местном уровне в Беларуси: состояние, опыт и перспективы / М. В. Кобаса. – Минск : Медисонт, 2020. – 96 с.
7. Процедуры партисипаторного бюджетирования как основополагающего элемента концепции сбалансированных инициатив местных сообществ [Электронный ресурс] / Н. Д. Бублик [и др.] // Интернет-журнал «Науковедение». – 2016. – Т. 8, № 4. – Режим доступа: <http://naukovedenie.ru/PDF/62EVN416.pdf>. – Дата доступа: 05.12.20.
8. Тимохина, Е. Механизмы участия граждан в бюджетных решениях в Германии [Электронный ресурс] / Е. Тимохин – Режим доступа: <https://is.gd/UYuoxp>. – Дата доступа: 06.11.2020.
9. Souza, C. Participatory budgeting in Brazilian cities: limits and possibilities in building democratic institutions / C. Souza // Environment and Urbanization. – 2001. – Vol. 13, № 1. – P. 159–184.

*Д.А. Логвінова, аспірантка
darielf@ukr.net
ЧНУ ім. Ю. Федьковича (Україна)*

ІМІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА КВЕБЕКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «SOCIÉTÉ DISTINCTION»

Канадська провінція Квебек має власний департамент імміграції вже більше 50 років, і майже стільки ж років квебекуа чують про спеціальні угоди між Квебеком та Канадою, згідно з якими Квебек «контролює» імміграцію до своєї території. Припускається, що цілком природно, що це «окреме суспільство», визнане парламентом Канади як нація, повинно мати змогу розробляти та реалізовувати політику, що стосується кількості та типів іммігрантів, яких воно отримує, і ця політика буде на користь як новоприбулим, так і жителям Квебеку. Тим паче що ця політика, з огляду на певні дані, видається досить ефективною. Так, рівень зайнятості іммігрантів постійно зростає з 2009 р., навіть перевершивши в 2019 р. Онтаріо; рівень безробіття серед іммігрантів у Квебеці значно знизився – з 12,7 % у 2009 р. до 6,3 % у 2019 р.; рівень освіти у іммігрантів вищий, ніж у не-іммігрантів; до Квебеку прибуває більше іммігрантів, які до свого приїзду опанували французьку мову; Квебек є одним із лідерів Канади

щодо утримання іммігрантів через 5 років після їх прибуття до країни [4]. Але чи це насправді так? Наскільки Квебек справді контролює свою імміграцію?

За даними Асоціації імміграційних адвокатів Квебеку, Квебек контролює лише економічний клас іммігрантів, на який припадає 60 % усіх іммігрантів, що приймаються до Квебеку щороку, решта - біженці та особи, прийняті за програмою возз'єднання сім'ї, – контролюються федеральним урядом [4]. Натомість рівень народжуваності в Квебеці знижується, а підтримка високих темпів постійної імміграції могла б зберегти конкурентну економічну вагу провінції в межах Канади. На законодавчому рівні планування постійної імміграції передбачає, що «Квебек зобов'язується проводити імміграційну політику, метою якої є отримання Квебеком такого відсотка від загальної кількості іммігрантів, прийнятих у Канаді, який є рівним відсотку населення Квебеку порівняно з населенням всієї Канади». Відповідно, для балансу «Канада мусить враховувати поради Квебеку щодо кількості іммігрантів, яку він бажає отримати». При цьому Квебек ніколи не досягав цього визначеного порогу, його допуск завжди був на 2–6 відсоткових пунктів нижчим, ніж частка його населення [4]. Якщо Квебек недоотримує кількість іммігрантів, що відповідає його частці населення Канади, частка його населення в Канаді зменшується. Кількість населення Квебеку визначає кількість місць у парламенті Квебеку, а отже, рівень впливу депутатів від Квебеку, що є вагомим фактором при підрахунку певних грантів та трансфертів з Оттави. Тобто, існує не тільки юридичний, але й політичний та фінансовий стимул для Квебеку підтримувати відносно високий рівень постійної імміграції. Постає досить закономірне питання: наскільки ефективною є провінційна імміграційна політика у випадку Квебеку, чи достатньо вона автономна та яким чином можна в сучасному антиімміграційному кліматі провінції Квебек реформувати цю політику з найменшою кількістю хибних кроків?

З моменту приходу до влади в Квебеці уряду Coalition Avenir Québec (CAQ) у 2018 р. прем'єр-міністр Франсуа Лего оголосив про свої плани щодо скорочення імміграції та надання переваги більшій кількості іммігрантів з Франції та інших європейських країн [4]. Політику надання CAQ своїх вподобань європейським та французьким громадянам можна трактувати як таку, що є подібною до аналогічної антиімміграційної політики США Дональда Трампа та протилежну загальноканадській політиці, яку найкраще свого часу сформулював прем'єр-міністр Канади Джастін Трюдо: «Тим, хто рятується від переслідувань, терору і війни: канадці приймуть вас, незважаючи на вашу віру; у розмаїтті наша сила» [4]. Натомість у відповідь на звинувачення в расизмі Ф. Лего заявив, що його пріоритет - суто економічний, і що він хоче збільшити інвестиції французьких та європейських компаній до Квебеку, також наголосивши, що в Квебеці вже надто багато іммігрантів, які не говорять французькою мовою та водночас не відповідають кваліфікаційним вимогам Квебеку [4].

Тим самим уряд CAQ приєднується до зростаючого протекціоністсько-економічного дискурсу в США та Європі (наприклад, у Фінляндії), де іммігрантів та біженців, здається, не вітають в першу чергу для того, щоб робочі

місця залишалися для народжених в цих країнах громадян. Натомість загалом поточна імміграційна стратегія провінційного уряду розроблена з метою досягнення гнучкості та кращої підтримки іммігрантів у вивченні французької мови та інтеграції в суспільство Квебеку.

Імміграція є складною реальністю, і уряд Квебеку контролює порівняно небагато аспектів такої всебічної імміграційної політики. Канадський уряд має виключний контроль за тривалістю, категоріями постійної імміграції, умовами, що стосуються тимчасової імміграції, в'їзду, вислання та громадянства. За винятком «сітки відбору» для прийому кваліфікованих робітників та інтеграційних послуг для новачків, політика та процедури обох урядів часто не збігаються і можуть бути навіть суперечливими.

Знання загальноживаної мови є головною вимогою для швидкої та гармонійної інтеграції. У цій галузі конфліктує законодавство Канади загалом та Квебеку зокрема. Англійська та французька мови закріплені в Конституції Канади та підкріплені федеральним законом про офіційні мови, тоді як Хартія французької мови проголошує французьку єдиною офіційною мовою в Квебеці. Як зазначено в Канадсько-Квебекській угоді, в обмін на те, що Канада відмовляється пропонувати послуги соціально-економічної та лінгвістичної інтеграції в Квебеці та пропонує еквівалентну фінансову компенсацію, Квебек повинен запропонувати послуги, які, якщо розглядати їх у цілому, відповідають послугам, пропонованим Канадою решті країни. Більше того, в результаті їх численних контактів з канадським урядом, новоприбулі часто припускають, що в Квебеці – дві офіційні мови.

Квебек десятиліттями намагався визначити власний підхід (який врешті отримав назву «інтеркультуралізм») до соціальної згуртованості, що багато в чому суперечить мультикультурному підходу Канади. Мультикультуралізм був закріплений в Канадській хартії прав і свобод (ст. 27) [1], але ніколи не був прийнятий як відповідний загальному напрямку розвитку та формування громадянського суспільства Квебеку. Після оголошення у 1971 р. нової канадської політики мультикультуралізму, тодішній ліберальний прем'єр-міністр Квебеку Роберт Бурасса написав прем'єр-міністру П'єру Трюдо наступне: «Щодо принципу мультикультуралізму, Квебек не приймає підходу Вашого уряду. Справді, здається, буде важко узгодити це поняття з реальністю Квебеку, де переважаюча група населення - лінгвістично та культурно франкофони ... Якщо федеральний уряд переймає на себе загальні зобов'язання щодо представників всіх інших культур, скільки їх є в Канаді, Квебек повинен взяти на себе на своїй території роль головного захисника французької мови та культури» [2, с. 2].

Чи може Квебек за теперішніх умов залишатися й надалі вагомим франкофонним товариством? При дослідженні питання можна виходити з припущення, що імміграційна політика Квебеку повинна прагнути до досягнення цілі побудувати гармонійне, рівноправне, справедливе, безпечне та здорове суспільство, в якому французька як загальна мова сприяє спільному почуттю приналежності до спільноти, члени якої мають чітко визначені права та

обов'язки. Одразу виникає додаткове питання – чи зможе франкомовна провінція розмістити англомовних/іншомовних іммігрантів – з інших частин Канади, а також з усього світу – і при цьому зберегти свою виразну ідентичність?

Загалом, контролю Квебеку над політикою, пов'язаною з імміграцією, видається недостатньо, щоб забезпечити його позицію як виразного франкомовного суспільства. Це обмежується міжнародними угодами та договорами, які односторонньо укладаються канадським урядом в рамках встановленої ним імміграційної системи. На даний момент уряд Квебеку не в змозі повністю адекватно прийняти і, таким чином, інтегрувати всіх іноземних громадян, що прибувають на його територію, з тими повноваженнями та ресурсами, які є в його розпорядженні. Значна частина даних, необхідних для планування та реалізації комплексної імміграційної політики, збирається та контролюється урядом Канади. Нарешті, інформація, яку отримують новоприбулі про історичну, культурну, лінгвістичну та економічну специфіку Квебеку, розмивається їх взаємодією з двомовним канадським урядом та його ідеалом мультикультурного суспільства.

Отже, чи достатньо є простору квебекському урядові для вдосконалення та маневрів в сфері імміграційної політики? Чи ці обмеження є такими, що ставлять під питання те, чи зможе Квебек як провінція канадської федеральної системи сподіватися в довгостроковій перспективі на адекватну інтеграцію іммігрантів, щоб залишатися окремим франкофонним суспільством? Ці та інші питання в контексті анонсованої теми потребують подальшого вивчення та розгляду в динаміці для того, аби робити більш ґрунтовні висновки та більш-менш ймовірні прогнози.

Список источников:

1. Government of Canada, Acts and Regulations – Immigration, Refugees and Citizenship Canada [Electronic resource] – Mode of access: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship.html> – Date of access: 20.11.2020.
2. Letter from Robert Bourassa to Pierre Elliott Trudeau (dated November 11, 1971) [Electronic resource]: «Multiculturalisme: de sérieuses réserves du Québec». – Le Devoir, Nov. 17, 1971, p. 2. – Mode of access: <https://www.collectionscanada.gc.ca/primeministers/h4-2233.2-e.html> – Date of access: 20.11.2020.
3. Plan d'immigration du Québec pour l'année 2019 [Electronic resource]: Ministère de l'Immigration, de la Diversité et de l'Inclusion du Québec. – Mode of access: <https://www.immigration-quebec.gouv.qc.ca/fr/informations/actualites/actualites-2019/index.html> – Date of access: 20.11.2020.
4. The Myth of Quebec's Control Over Immigration [Electronic resource]: by Anne Michèle Meggs – Inroads: The Canadian Journal of Opinion, Issue 46, 2020. – Mode of access: <https://inroadsjournal.ca/the-myth-of-quebecs-control-over-immigration/> – Date of access: 20.11.2020.